

Fågelinventering vid Galären, Norrtälje kommun

Naturföretaget 2020

Inventering och rapport: Arvid Löf
Foto: Arvid Löf
Kvalitetsgranskning: Niina Sallmén
Datum rapport: 2020-01-08
Version: 1

Kontaktperson för denna rapport: Arvid Löf, arvid@naturforetaget.se, 073-070 50 78

Naturföretaget
Vaksalagatan 6
753 20 Uppsala
info@naturforetaget.se

Kartor publicerade med tillstånd av ESRI

Innehåll

Sammanfattning.....	4
Bakgrund	5
Metodik	5
Datainsamling.....	5
Rapportering av arter.....	5
Kunskapsinhämtning.....	6
Osäkerhet i bedömningen.....	6
Arter inom Artskyddsförordningen	6
Beskrivning av området.....	6
Resultat.....	7
Skyddade arter och bedömning av bevarandestatus.....	8
Förslag till skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder.....	8
Slutsats	9
Källor.....	9
Bilaga 1	10

Sammanfattning

Under sommaren 2019 har Naturföretaget genomfört en fågelinventering vid Galären, Norrtälje hamn. Området innefattar en kort strandlinje och en äldre pir som går ut i Norrtäljeviken. Utanför piren finns betongfundament och dykdalber. Dessa fundament hyser en skrattnåskoloni där det även häckar fisktärna, silvertärna, silltrut och gråtrut. Längs strandkanten observerades även en annan naturvårdsart: en sävsparv. Fundamenten erbjuder en unik häckningsplats för måsar, tärnor och trutar i Norrtäljeviken, här saknas liknande habitat och det finns få rapporter om häckningar från andra delar av viken. För att gynna dessa arter kan man anlägga konstgjorda öar eller skapa häckningsskär.

Bakgrund

Norrtälje kommun arbetar med en detaljplan för Galären i Norrtälje stad. Detaljplanen är en del av projektet Norrtälje hamn som går ut på att omvandla nuvarande industrifastigheter i Norrtälje hamn till en ny stadsdel med bostäder, verksamheter och mötesplatser. Syftet med detaljplanen är att möjliggöra ett utökat allmänt ändamål i form av ny parkyta genom utfyllnad för Midsommarplatsen, bryggkonstruktioner, utkiksplats och en sjösättningsplats för småbåtar vid port Arthurs udde (bilaga 1). Området består av en hamndel med pir och gamla bryggfundament från den gamla färjeterminalen, samt en del av Norrtäljeviken med grunda bottnar delvis bevuxna med vass, samt ett strandparti uppe på land med träd och buskar.

På uppdrag av Norrtälje kommun genomförde Naturföretaget en fågelinventering vid Galären för att undersöka de tidigare kända fågelförekomsterna av tärnor, måsar och trutar som häckar ute på fundamenten. Fågelinventeringen genomfördes med besök under maj och juni.

Begreppet naturvårdsarter förekommer i rapporten. Enligt ArtDatabankens definition är naturvårdsarter ett samlingsbegrepp för arter som behöver uppmärksammas inom naturvården; arter som är extra skyddsvärda, antingen genom att själva vara av särskild vikt eller genom att peka på att områden eller naturtyper är särskilt viktiga ur ett naturvårdsperspektiv. I begreppet ingår bl.a. rödlistade arter och skyddade arter (fridlysta arter och sådana som är listade i EU:s art- och habitatdirektiv eller fågeldirektiv).

Metodik

Galären inventerades tre gånger mellan mitten av maj och mitten av juni 2019. Vid varje inventeringstillfälle besöktes området morgon, dag, kväll och natt för att täcka in alla artgrupperna. Morgonen och kvällen är den bästa tiden för att observera fåglar, mest fokus låg på dessa inventeringar. Under dagen låg fokus framförallt på rovfåglar, och under natten inventerades nattsångare och ugglor. Alla arter noterades och naturvårdsarter som är särskilt skyddsvärda noterades med koordinater, häckningskriterier och övrig fyndinformation. Vid nattbesöken eftersöktes fåglar genom avlyssning av lokalen, i och med att området är så pass litet så genomfördes nattinventeringen endast från Arthurs udde, härifrån kunde hela området avlyssnas. Övriga besök genomfördes genom att gå över hela området systematiskt. Från hamnpiren genomfördes även eftersök med tubkikare för att dels noggrant kunna gå igenom kolonin med måsar och tärnor, och dels för att inventera fågelfaunan i Norrtäljeviken.

Förslag på åtgärder för att minska påverkan på fågellivet och förslag på skydds- och kompensationsåtgärder kommer att utredas och beskrivas i denna rapport.

Inventeringen genomfördes av Arvid Löf. Den första perioden genomfördes mellan den 22-23/5, den andra perioden mellan 2-8/6 och den tredje perioden mellan 17-19/6.

Datainsamling

Data inhämtades i fält med appen Collector for ArcGIS i surfplatta, med ortofoto som bakgrund. Polygoner, punkter och linjer ritades in i appen, och synkroniserades direkt in i ArcGIS. Datat kan sedan tas ut från ArcGIS i olika format, t.ex. shapefiler. Noggrannheten är ca 5-10 m. Koordinatsystemet som användes var Sweref 99 TM.

Rapportering av arter

Alla naturvårdsintressanta arter rapporteras in till Artportalen. För rödlistade och skyddade arter togs en koordinat för varje förekomst, med undantag för om många förekomster av samma art fanns i samma delområde. Övriga naturvårdsintressanta arter rapporterades med en koordinat per delområde som de förekommer i.

Kunskapsinhämtning

Tidigare och aktuella fynd av fågelarter från området har inhämtats från ArtDatabanken.

Osäkerhet i bedömningen

Inventeringen genomfördes från mitten av maj till mitten av juni. Det finns vissa artgrupper som inventeras tidigare på säsongen, som exempelvis hackspettar. Det inventerade området är dock så pass litet att varje träd kunde avsökas okulärt efter häckande hackspettar.

Arter inom Artskyddsförordningen

Alla fåglar omfattas av 4§ i enligt Artskyddsförordning (SFS 2007:845) vilket innebär att det är förbjudet att:

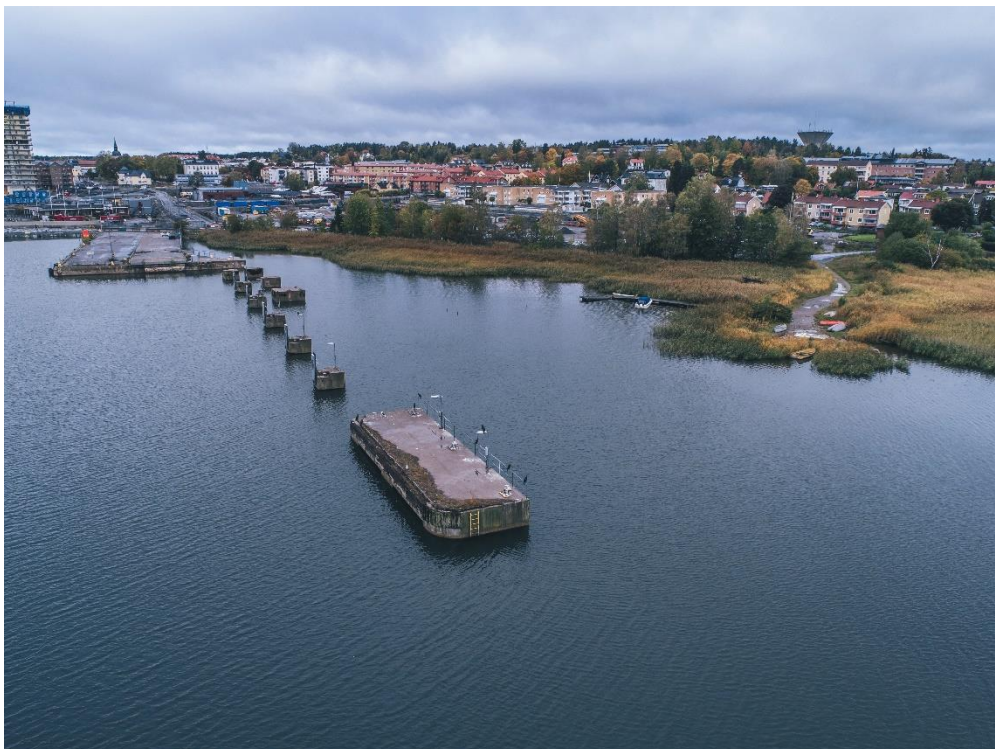
- avsiktligt fånga eller döda djur,
- avsiktligt störa djur, särskilt under djurens parnings-, uppfödning-, övervintrings- och flyttperioder,
- avsiktligt förstöra eller samla in ägg i naturen samt
- skada eller förstöra djurens fortplantningsområden eller viloplatser.

Förbudet gäller alla levnadsstadier hos djuren. De fåglar som är upptagna i bilaga 1 i EU:s fågeldirektiv är strikt skyddade enligt 4§ artskyddsförordningen.

Beskrivning av området

Området består delvis av en hamndel med pir och gamla bryggfundament från den gamla färjeterminalen. Nio dykdalber och fundament för ledverk (ca 3x2 m) står enskilda i en rad ut från piren och utanför dessa en större dykdalber (ca 20x6 m). Dykdalber och fundament är en del av sjöfartsanläggning som uppfördes i början av 1970-talet. Sedan några år tillbaka är även Piren inhägnad då den ingår i arbetsområdet för omvandlingen av Norrtälje Hamn till en ny stadsdel. Piren är i dålig kondition och ska inte belastas. Sedan avstängningen av området har störningen i form av människor i området minskat drastiskt. Det inventerade området ligger längst in i Norrtäljeviken och domineras av grunda bottnar som i strandzonen inom det aktuella utredningsområdet domineras av vass samt ett strandparti uppe på land med träd och buskar. Trädriddan domineras av lövträd.

Figur 1. Översiktskarta över det aktuella området.

Resultat

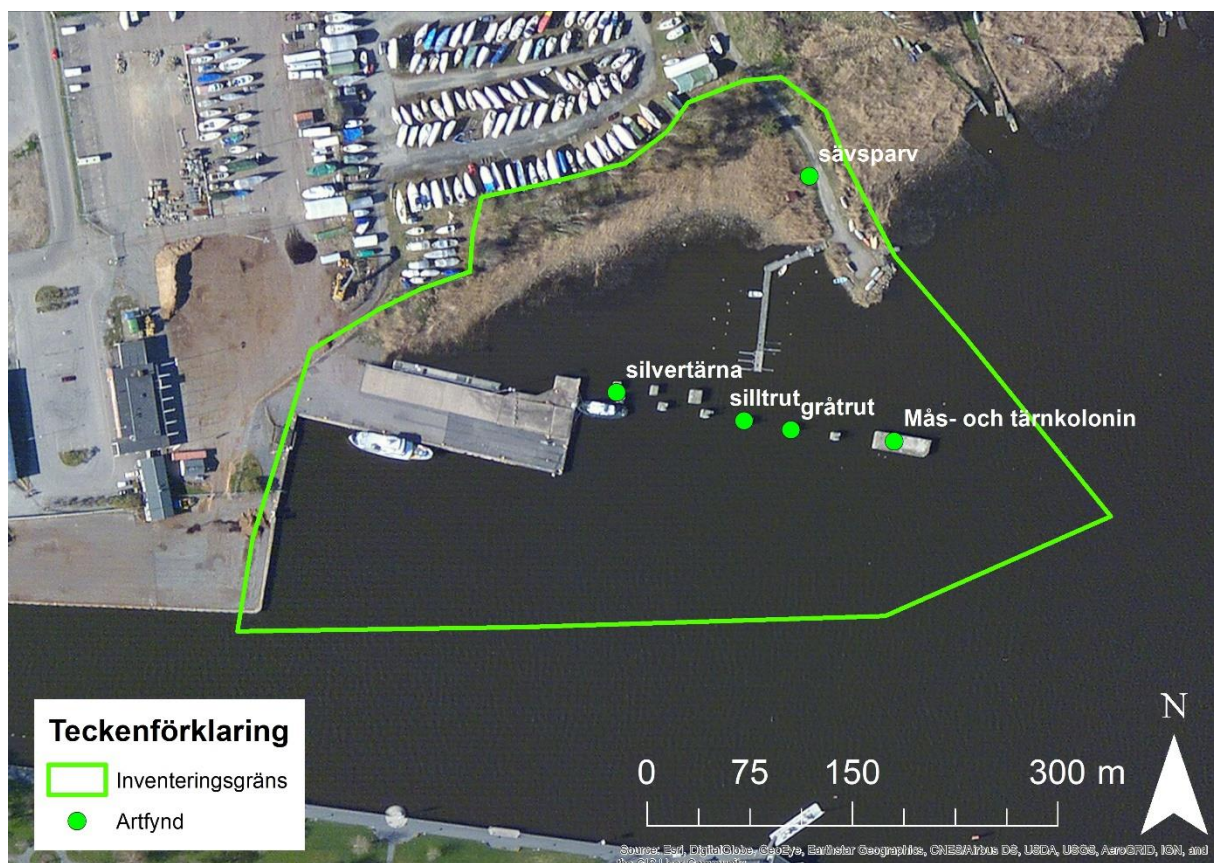
Följande naturvårdsarter observerades under inventeringen. På det stora fundamentet längst ut finns en skrattnåskoloni som skapar förutsättningar för andra arter, i kolonin häckar det ca 80 par skrattnås och den sprider sig även inåt mot de mindre fundamenten, och även in på piren. Ca 35 par fisktärna häckade i och kring kolonin, enstaka även i blomlådor längs gångstråket vid den upprustade delen av hamnen. Tre par silvertärna, ett par gråtrut och ett par silltrut häckade även på de mindre fundamenten. I vassen fanns en sjungande hane sävspurv som sannolikt häckar kring Arthurs udde.

Övriga arter som häckar i området är talgoxe, grönsångare, rörsångare, strandkata, ladusvala, stenskvätta och skäggdopping.

Tabell 1. Fågelarter som påträffades i området som antingen är rödlistade eller upptagna i fågeldirektivets bilaga 1. De förekommande rödlistade fågelarterna är antingen nära hotade (NT) eller sårbara (VU) enligt rödlistan 2015.

Artnamn	Rödlistan 2015	Fågeldirektivet	Kommentar
Fisktärna		X	Ca 35 häckande par i skrattnåskolonin.
Silvertärna		X	3 par häckade i skrattnåskolonin.
Gråtrut	VU		Ett häckande par på ett av de mindre fundamenten.
Silltrut	NT		Ett häckande par på ett av de mindre fundamenten.
Sävspurv	VU		En sjungande hane observerades vid basen av Arthurs udde.

Figur 2. Översiktskarta över det inventerade området. Ortofotot är gammalt och närområdet har förändrats mycket sedan ortofotot togs.

Skyddade arter och bedömning av bevarandestatus

Skrattmåskolonier har en viktig funktion i skärgården. Kolonin utgör ett viktigt skydd mot predatorer, och många andra arter än skrattnås häckar därför i sådana kolonier. Det finns en annan koloni rapporterad från Norrtäljeviken under 2000-talet (2013).

Båda tärnarterna är bedömda som Livskraftiga enligt den svenska rödlistan. Fisk- och silvertärna häckar på öar och skär längs kusten och i skärgården. Båda arter har en positiv trend i Sverige. I Norrtäljeviken finns ingen annan rapporterad koloni av häckande tärnor, utan de rapporter som finns i artportalen gäller enstaka fåglar som häckar. Det är oerhört vanskligt att bedöma dess bevarandestatus lokalt eftersom att det finns få rapporter från närområdet och att få lämpliga häckningsskär finns närvarande. I Uppland har båda arterna en ökande trend (Bill Douhan, 2013). Båda tärnorna har gynnsam bevarandestatus nationellt och regionalt.

Gråtrut (VU) och silltrut (NT) är rödlistade enligt den svenska rödlistan och häckar på öar och skär längs kusten och i skärgården. I Norrtäljeviken finns enstaka häckningar rapporterade, det finns en annan häckningslokal av silltrut rapporterad under 2000-talet, från 2013. Gråtrut finns rapporterad från en annan lokal i Norrtäljeviken under 2000-talet och de rapporterna omfattar två häckande par åren 2001, 2013 och 2016. I Uppland har gråtrut minskat med 5,3 % och silltrut med 1,3 % mellan åren 1975 – 2008. Båda arterna har en inte gynnsam bevarandestatus nationellt och regionalt. Lokalt finns det få rapporter om häckande par och lämpliga häckningsskär saknas i Norrtäljeviken vilket innebär att båda arterna inte har gynnsam bevarandestatus lokalt.

Även en sävsparv (VU) observerades under inventeringen. Den är rödlistad enligt den svenska rödlistan och observerades sjunga vid Arthurs udde. Arten häckar främst i busk- och bladvassbälten i anslutning till sjöar, vikar och småvatten i hela Sverige. I Norrtäljeviken finns det gott om liknande habitat som kring Arthurs udde. I Uppland har sävsparv minskat med 1,9% mellan åren 1975-2008. Sävsparv har inte en gynnsam bevarandestatus nationellt och regionalt. Lokalt finns det gott om lämpliga habitat i anslutning till Norrtäljeviken och i anslutning till utredningsområdet. Den lokala bevarandestatusen bedöms vara gynnsam.

Det saknas småöar, blottade stengrund och andra häckningsplatser för tärnor, måsar och trutar i Norrtäljeviken, vilket betyder att dessa fundament utgör en viktig livsmiljö för de arter som har noterats i denna utredning.

Förslag till skyddsåtgärder och kompensationsåtgärder

För att gynna tärnor, måsar och trutar i Norrtäljeviken behövs häckningsplatser, det finns möjlighet att skapa artificiella häckningsöar i form av flytbryggor där framförallt sten/grus dominerar ytan och sedan kan även viss vegetation planteras på flytbryggorna. En annan lösning är att bygga grund där tärnor och måsar kan häcka. Grunden bör även här domineras av grus och sten där måsar, tärnor och trutar gärna lägger sina bon. Undvik verksamhet under häckningssäsongen som sträcker sig mellan slutet av april till juli/augusti. Inom hamnen så finns det redan idag ett underskott på häckningsplatser vilket noterades under inventeringen (få strukturer i och i anslutning till viken), där fisktärnor häckade i blomlådor längst gångstråk, detta resulterade i att blomlådorna behövde flyttas ut på piren för att inte

Figur 3. Gråtrut med tre ungar på ett av de mindre fundamenten.

tärnor skulle störas och attackera förbipasserande under häckningen. Gångstråket var avstängt för allmänheten under våren vilket antagligen är en av orsakerna till att tärnorna valde att häcka däri.

Slutsats

Vår bedömning är att den koloni som häckar på fundamenten inom utredningsområdet är en ovanlig syn i Norrtäljeviken där få häckningar av de utredda arterna finns rapporterade från resterande delar av viken (utsök i Artportalen gjordes till vikens mynning). Fågelarterna som häckar i kolonin är värda att bevara och skydda. För att säkerställa fortsatt häckning av arterna vid en eventuell exploatering behövs det skapas nya livsmiljöer, exempelvis i form utav konstgjorda häckningsöar eller skär.

Figur 4. Bild från skrattnåskolonin. I förgrunden syns en fisktärna.

Källor

Bill Douhan (2013). Fakta om Upplands häckande fågelarter - FÅGLAR I UPPLAND 3 | 2013
ArtDatabanken 2015. Rödlistade arter i Sverige 2015. ArtDatabanken, SLU, Uppsala.
Artskyddsförordning (SFS 2007:845). [http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Naturvard/ Biologisk-mangfald/Artskydd/Fridlysning-/Fridlysta-arter/](http://www.naturvardsverket.se/sv/Start/Naturvard/Biologisk-mangfald/Artskydd/Fridlysning/Fridlysta-arter/)
SLU. Artfakta.se. www.artfakta.se (2019-12-12)
SLU. Artportalen. www.artportalen.se (2019-12-12)

Plankarta och illustrationsplan.

